

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

06-07-102S

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

SYLLABUS

ІСТОРИЯ РЕЛІГІЇ	HISTORY OF RELIGION	
Шифр за ОП	ВБ 2.5.	Code in Degree Programme
Освітній рівень: бакалаврський (перший)	Level of Education: Bachelor's (first)	
Галузь знань Гуманітарні науки	03	Field of Knowledge: Humanities
Спеціальність Культурологія	034	Field of Study: Cultural Studies
Освітня програма Креативна та цифрова культура	Degree Programme: Creative and Digital Culture	

РІВНЕ – 2023

06-07-102S Силабус навчальної дисципліни **Історія релігії** для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою **Креативна та цифрова культура, 034 Культурологія**. Рівне. НУВГП. 2023. 13 стор.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/21004/>

Розробник силабусу: *Шадюк Т.А., к.філос.н., доцент кафедри філософії та культурології, доцент*

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "1" вересня 2023 року

Завідувач кафедри: *Шадюк Т.А., к.філос.н., доцент кафедри філософії та культурології, доцент.*

Керівник (гарант) ОП: *Коберська Т.А., доцент кафедри філософії та культурології, доцент.*

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ
Протокол № 3 від "27" вересня 2023 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: *Ковшун Н.Е., д.е.н., професор*

© Шадюк Т.А., 2023
© НУВГП, 2023

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ РЕЛІГІЇ»	
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>Креативна та цифрова культура</i>
Спеціальність	<i>034 Культурологія</i>
Рік навчання, семестр	<i>3 рік, 6 семестр</i>
Кількість кредитів	<i>5</i>
Лекції:	<i>4 год. для заочної форми</i>
Практичні заняття:	<i>14 год. для заочної форми</i>
Самостійна робота:	<i>132 год. для заочної форми</i>
Курсова робота:	<i>ні</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>залік</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА	
Лектор	<i>Шадюк Тамара Адамівна, к.філос.н., доцент кафедри філософії та культурології</i>

Вікіситет

[Сторінка](#)

ORCID

<https://orcid.org/0000-0002-2376-0112>

Як комунікувати

t.a.shadiuk@nuwm.edu.ua

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Мета та завдання

Актуальність. Набуття знань з історії релігії є невід'ємним складником формування професійної компетентності й необхідною підвалиною для опанування студентами багатьох інших дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. В межах програми передбачено ознайомлення з усіма релігіями світу, починаючи від первісних примітивних вірувань й завершуючи національними та світовими релігіями у суспільно-історичному контексті.

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань про сутність і зміст релігії як соціально-історичного та духовного феномена людства. Оволодіння науковими знаннями про релігію – необхідна умова освіченості та зростання рівня культури фахівця культуролога, котрий повинен мати уявлення не тільки про національні, а й про загальнолюдські духовні цінності та світові культурні надбання.

Основними завданнями є ознайомлення з усіма релігіями світу, починаючи від первісних примітивних вірувань й завершуючи національними та світовими релігіями у суспільно-історичному контексті. Застосування методології історичної, філософської та релігієзнавчої наук дозволяє здійснити академічний виклад дисципліни з урахуванням як конкретно-історичних форм розвитку різних релігій минулого і сучасності, так і їх духовно-світоглядного, морально-ціннісного та естетичного змісту.

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=6035>

Передумови вивчення

Навчальна дисципліна «Історія релігії» є ОК вільного вибору для

студентів за спеціальністю 034 «Культурологія». Даний курс опирається на дисципліни: «Вступ до спеціальності», «Світова культура», «Українська державність і культура», «Традиційна культура українців», «Феноменологія культури та культура повсякденності» та є підґрунтям для вивчення дисциплін: «Онтологія культури», «Сакральне мистецтво», «Семіотика культури», «Культурні інститути та культурна політика».

Компетентності

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, віртуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК 12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 5. Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.

ПРН 8. Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.

ПРН 19. Визначати інформаційні властивості повідомлення ЗМІ, що стосуються культури, культурної спадщини та міжкультурних комунікацій.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми лекційних занять:

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Ранньоісторичні релігійні утворення та етнічні релігії.

Тема 1. Історія релігії: сутність, методологія, понятійно-категоріальний апарат.

Історія релігії в системі релігієзнавчого знання. Становлення історії релігії як наукової дисципліни. Об'єкт, предмет історії релігії. Понятійно-категоріальне коло дисципліни. Мета і завдання курсу. Методологія дослідження релігії як історичного явища. Проблемне поле історії релігії. Систематизація історії релігії.

Тема 2. Релігія як суспільно-історичне і духовне явище.

Релігія як об'єкт науково-теоретичного вивчення. Історичні визначення релігії. Основні підходи щодо осмислення сутності феномена релігії. Історична природа релігії. Загальні закономірності еволюції релігії. Роль особи і особистості в релігійному житті. Структура та функції релігії.

Тема 3. Наукові теорії історичного походження релігії.

Виникнення релігії: аналіз психологічних, соціокультурних та філософських передумов. Теорії походження релігії. Релігійна свідомість в історичному аспекті розвитку. Типологізаційний стандарт історії релігії. Форми релігій: принципи, критерії та основні моделі класифікації.

Тема 4. Ранньоісторичні форми релігії.

Безрелігійний період. Формування елементарних релігійних уявлень в первісній общині. Сутність та роль міфологічного світогляду у появі релігійних вірувань. Стадії ранньоісторичного етапу формування релігії: найдавніша (фетишизм, анімізм, магія); давня (демонізм). Роздвоєння дійсності (реальний та ірреальний світ) як фактор переростання віри в духів у віру в богів. Періоди існування первісних вірувань та їх модернізація.

Тема 5. Сутність етнічних релігій у історичному континуумі.

Язичництво як релігійно-культурний феномен. Характерні риси, періодизація та основні еволюційні форми етнічних релігій. Релігії стародавніх Єгипту та Дворіччя. Релігії народів Малої Азії та східного Середземномор'я. Давньогрецька та давньоримська релігії. Релігія народів давньої Європи. Язичництво східних слов'ян. Релігії давньої Америки, Австралії та Океанії.

Тема 6. Релігійні системи давніх Індії та Ірану.

Історичні передумови виникнення давньоіндійської релігії. Релігійна система індуїзму: особливості віровчення та культу. Брахманізм. Джайнізм. Сикхізм. Релігійні системи Ірану: становлення та розвиток. Зороастрійський релігійний культ та мораль. Відображення давніх вірувань у релігійній системі сучасного Ірану.

Тема 7. Релігійні уявлення Китаю та Японії.

Витоки традиційної китайської космології. Сутність релігійно-етичної системи конфуціанства. Ідейні концепції даосизму у релігійному та філософському контекстах. Релігійні традиції Китаю: історія та сучасність. Релігійний синкретизм у віруваннях Японії: витоки та сьогодення.

Тема 8. Іудаїзм.

Ідейні витоки іудаїзму. Основні історичні етапи іудаїзму. Біблійний іудаїзм. Елліністичний період історії іудаїзму. Рабиністичний іудаїзм. Хасидизм. Особливості сучасного іудаїзму. Іудейська Біблія: морально-етичний зміст. Сутність іудейського віровчення та культу. Особливості єврейського святкового календаря.

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Світові релігії та тенденції сучасного релігієтворення.

Тема 9. Буддизм.

Соціокультурні передумови виникнення буддизму. Історична та міфічна постать Сіддхартхи Гаутами як засновника буддизму. Філософська концепція буддизму. Особливості релігійного віровчення буддизму та його культ. Священні книги буддизму. Морально-етичний зміст буддизму. Сучасні ідейні інтерпретації релігійно-етичної доктрини буддизму.

Тема 10. Християнство: ґенеза, еволюція, основи віровчення і культу.

Історіографічні джерела вивчення християнської релігії. Історія виникнення та еволюція християнства. Особистість Ісуса Христа: історична, міфологічна, євангельська концепції. Характеристика священних книг Старого та Нового Завіту. Загальні положення християнського віровчення. Християнські таїнства та свята: історія походження, змісту і значення.

Тема 12. Православ'я.

Основні ідейні положення православ'я. Специфіка та структура Вселенського православ'я. Особливості православного віровчення та культу. Українське православ'я: особливості та віхи історії. Православ'я в контексті світових суспільних процесів.

Тема 12. Католицизм.

Історія поширення католицизму в процесі його становлення та розвитку. Особливості католицького віровчення та культу. Організаційна структура Римо-католицької церкви. Інститут папства. Католицькі чернечі ордени: ідеологія та структура. Модернізація ідеології католицизму в епоху глобалізації. Особливості розвитку католицизму в Україні.

Тема 13. Протестантизм.

Ідейні витоки Реформації. Ранній протестантизм: основні напрями, особливості віровчення та культу. Поняття ортодоксальності в протестантизмі. Особливості віровчення та культу пізнього протестантизму. Сучасні неопротестантські течії. Особливості поширення ідеології протестантизму в Україні та його сучасна динаміка розвитку.

Тема 14. Іслам.

Соціально-історичні передумови виникнення та поширення ісламу. Історична та міфічна постать пророка Мухаммеда у становленні ідеології ісламу. Моральний зміст Корану. Особливості віровчення та культу ісламу. Основні течії ісламу: порівняльна характеристика. Мусульманське право. Мусульманські релігійно-політичні течії та рухи. Феномен політичного ісламу. Розвиток ісламу в контексті сучасного глобалізованого світу: перспективи та небезпеки.

Тема 15. Новітні релігії та релігійні течії.

Причини виникнення новітніх релігій. Ідейні передумови формування нетрадиційних релігійних культів та їх філософське обґрунтування. Специфіка історичного розвитку та розповсюдження неорелігій. Історичні типи новітніх релігій та рухів.

Характерні риси неорелігій та їх класифікаційні характеристики. Релігії неохристиянського спрямування. Релігії орієнтального напрямку. Синтетичні релігії. Езотеричні об'єднання і течії. Неорелігійність в сучасному світі. Неорелігійний процес в Україні.

Тема 16. Стан і перспективи розвитку релігій світу.

Сучасна георелігійна ситуація у світі. Релігія як чинник геополітичних процесів. Роль релігій у процесах глобалізації та диференціації. Секуляризація і секулярні процеси. Релігійний склад населення планети. Міжконфесійні відносини у світі. Стан та динаміка релігійності в Україні.

Трансформації сучасної духовності та релігієтворчості: основні тенденції. Вільнодумство в традиції і в сучасності. Атеїзм у сучасному світі. Феномен громадянської релігії. Натуралістичні міфи. Перспективи релігієтворчого процесу.

Тематика практичних занять:

Тема 1. Історія релігії: сутність, методологія, понятійно-категоріальний апарат

Тема 2. Релігія як суспільно-історичне і духовне явище

Тема 3. Наукові теорії історичного походження релігії

Тема 4. Рання історичні форми релігії

Тема 5. Сутність етнічних релігій у історичному континуумі

Тема 6. Релігійні системи давніх Індії та Ірану

Тема 7. Релігійні уявлення Китаю та Японії

Тема 8. Іудаїзм

Тема 9. Буддизм

Тема 10. Християнство: генеза, еволюція, основи віровчення і культу

Тема 11. Православ'я

Тема 12. Католицизм

Тема 13. Протестантизм

Тема 14. Іслам

Тема 15. Новітні релігії та релігійні течії

Тема 16. Стан і перспективи розвитку релігій світу

Форми та методи навчання

Методи навчання: словесний, інтерактивний, пояснювально-ілюстративний; візуальний; проблемного викладу; метод практичної роботи; творчий; метод кейсів; пошуковий; проєктний; дослідницький; частково-дистанційний.

Форми навчання: інтерактивні лекції, практикуми, аналіз проблемних ситуацій, відповіді на запитання і опитування, дискусія, аналіз ситуацій, робота в групах, мозковий штурм, професійне моделювання, опрацювання мультимедійних матеріалів з обговоренням.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Технічні засоби навчання: мультимедійне обладнання, ноутбук; програмне забезпечення: MS Windows, доступ до Інтернет; Facebook, Instagram, Viber, Telegram, ChatGPT; система дистанційного навчання Moodle.

Порядок оцінювання ПРН

Успішному складанню іспиту з дисципліни передуює опанування теоретичного матеріалу та виконання практичної (самостійної, аудиторної, індивідуальної, дистанційної) роботи.

Результати вчасно пройденого проміжного контрольного тестування (модуль 1, модуль 2) можуть бути зараховані як підсумковий контрольний тест (залік). За бажанням студента покращити підсумкові результати курсу, оцінки за модулі можуть бути скасовані і студент має право скласти залік, де має змогу отримати максимальну кількість балів, яка дорівнює сумі балів за модулі.

Перелік критеріїв оцінювання:

- 60 балів – за вчасне та якісне виконання завдань практичних занять та самостійну роботу;

- 40 балів – модульний контроль, який складається з двох модулів (МК1 – 20 балів, МК 2 – 20 балів).

Усього 100 балів. Підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання, детальний розподіл балів та шкала оцінювання наведена на сторінці навчальної дисципліни на навчальній платформі [Moodle](#).

Модульний контроль проходить у формі тестування на платформі системи Moodle через ННЦНО. У тесті передбачено 30 запитань різної складності: рівень 1 – 20 запитань по 0,5 балів (10 балів), рівень 2 – 6 запитань по 1 балу (6 балів), рівень 3 – 4 запитання по 1 балу (4 бали). Усього – 20 балів. Оцінка автоматично генерується в середовищі Moodle, фіксується викладачем в електронному журналі дисципліни і контролюється деканатом.

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна:

1. Васильєва І.В. Стародавні релігії світу та їх виховальні тексти. Київ, Центр учбової літератури, 2023. 826 с.

2. Докаш В. Релігієзнавство: Навчальний посібник. За ред. В. Докаша, Г. Коцур та ін. Чернівці: Рута, 2023. 288 с.
3. Лубська М.В., Білозір Д.В., Лубський В.І., Кудин О.О., Лубська Т.І. Історія релігій світу. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 852 с.
4. Лубський В. Релігієзнавство. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 448 с.
5. Плахтій М.П., Сулятицька Т.В. Релігієзнавство: навчальний посібник [Ел. ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 168 с.

Допоміжна:

1. Бриль М. М., Гайдукевич К. А., Гончарова О. М. Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні. Ліра-К, 2022. 556 с.
2. Протеро, Стівен. Вісім релігій, що панують у світі: чому їхні відмінності мають значення. Book Chef, 2022. 464 с.
3. Коневич, Ольга. Культурологія. Тернопіль, Bohdan Books, 2022. 88 с.
4. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура. Київ, Центр учбової літератури, 2019. 584 с.
5. Шадюк Т. А., Козяр Д. І. Макс Шелер: духовність як космічний феномен / Т. А. Шадюк // Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії: Матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конфер. / Редкол. Бошицький Ю.Л., Залужна А.Є., Малевич Л.Д., Українець С.Я. – Рівне, 2019. 208 с. – С. 58 – 60.
6. Сарнавська О. В., Яковишина Т. В., Шадюк Т. А. Філософське осмислення особистості цифрового покоління: постмодерний дискурс. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки: науковий журнал. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка. 2020. Випуск № 2 (88). С.135–146.
7. Шадюк І. І., Шадюк Т. А. Секулярність як культурна версія. Людина у світі духовної культури. Філософські, культурологічні, морально-естетичні та релігійні виміри буття людини у світі. ІV Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих вчених (Рівне, 19 листопада 2020 року). Збірник тез конференції (в електронному вигляді). Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування, 2020. 170 с. С. 162-164.
8. Shadiuk, T. et al. The Influence of the Culture of the Third Information Revolution on the Formation of Personality in the M. Serres Philosophical Discourse. Postmodern Openings. 2021. Vol.12, No 1. P. 241-253. <https://doi.org/10.18662/po/12.1/257>

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <https://risu.ua/>
2. <https://www.religion.in.ua/>
3. <https://religionpravda.com.ua/>
4. <http://www.biblicaldiscovery.info>
5. <http://www.knigatut.com.ua/>
6. <http://www.sinay.kiev.ua/>
7. <http://asd.in>.
8. <http://stryi.ugcc.org.ua/>

9. <http://www.patriyarkhat.org.ua>

Поєднання навчання та досліджень

Студенти мають можливість брати участь у виконанні індивідуальних завдань науково-дослідницького характеру, виступати із результатами досліджень на студентських наукових конференціях, засіданнях круглого столу, а також можуть бути долучені до написання та опублікування есе, наукових статей із тематики курсу та засідань постійно діючого Філософського гуртка «Sofia». Тему дослідницької роботи можна вибрати самостійно за погодженням із викладачем.

За усі види робіт студенти отримують додаткові бали. Крім того, додаткові бали студентам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Неформальна та інформальна освіта

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно з Положенням <https://ep3.nuwm.edu.ua/28363/> про неформальну освіту.

Правила академічної доброчесності

Виконані навчальні завдання можуть бути самостійно перевірені здобувачами на виявлення текстових запозичень через університетську платформу <https://exam.nuwm.edu.ua/>.

Здобувачам не дозволяється списувати чи копіювати чужі проекти – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, недопущення роботи до захисту та ін. згідно з [Положенням](#) про академічну доброчесність.

Вимоги до відвідування

Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину, то студенту не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття. При об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі Moodle. Здобувачі без обмежень можуть використовувати на заняттях мобільні телефони та ноутбуки.

Оновлення

За ініціативою викладача зміст даного курсу планується оновлювати щорічно, враховуючи актуальні методичні розробки викладача, світовий досвід викладання та наукові дослідження, а також зміни у Освітньо-професійній програмі Креативна та цифрова культура.

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

В НУВГП розроблені процедури для реалізації прав здобувачів на академічну мобільність:

- [Положення](#) про академічну мобільність учасників освітнього процесу Національного університету водного господарства та природокористування.
- [Порядок](#) перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в Національному університеті водного господарства та природокористування.
- [Положення](#) про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579.

Автор

Шадюк Тамара Адамівна, к. філос. н., доцент

Автор
Завідувач кафедри

Тамара ШАДЮК

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №324
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000807E2D0054327D00